

Thomas Kirpal¹

SYSTEM CAR-SHARING W BREMIE

Wszystkie europejskie miasta mają ten sam problem: rosnącą liczbę samochodów, które – zarówno na parkingu, jak i w ruchu – zajmują coraz więcej przestrzeni miejskiej. Praktycznym i nowatorskim rozwiązaniem tego problemu jest używanie samochodu, kiedy jest potrzebny, ale bez posiadania go. Usługa *car-sharingu*, czyli samochód na telefon, w Bremie bardzo dobrze się sprawdza, a doświadczenie to może być użyteczne także dla innych.

Wprowadzenie

Doświadczenie wielu miast z ostatnich 15 lat pokazuje jasno, że *car-sharing* uniezależnia ludzi od samochodów. Jest łatwą, oszczędną i niezawodną usługą oraz korzystną alternatywą do posiadania samochodu. Fakt, że ludzie będą posiadać mniejszą liczbę pojazdów, nie ogranicza ich dostępu do różnych aktywności. Przeciwnie, kompleksowa oferta różnych środków transportu: kolei, tramwajów, rowerów, a także i samochodów, od czasu do czasu daje obywatelom szeroką gamę możliwości. W takim modelu samochód jest jedynie jedną z możliwości podróżowania. W miastach o dobrej komunikacji miejskiej *car-sharing* to doskonale uzupełnienie ekologicznej oferty transportowej. Korzystanie z systemu jest korzystne dla indywidualnych użytkowników z powodu oszczędności czasu i pieniędzy. Klienci mają zazwyczaj możliwość wyboru modelu odpowiadającego konkretnej potrzebie – i np. nie wybierają dojazd miejskich dużych terenowych samochodów, a że płacą za to, z czego korzystają, w efekcie prowadzi to do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza. Doświadczenie pokazuje, że uwzględnienie *car-sharingu* w planowaniu przestrzennym miasta stwarza bardziej ekologiczne warunki życia, ponieważ pomaga „odzyskiwać” przestrzeń uliczną dzięki mniejszej liczbie parkujących pojazdów. Miasta mogą sobie pozwolić na mniej inwestycji parkingowych i w zamian za to lepiej i atrakcyjniej kształtować przestrzeń publiczną. Ta sytuacja uczy też obywateli innej kultury mobilności. Do pełnego wykorzystania potencjału *car-sharingu* jest jeszcze długa droga. W wielu miejscach to jeszcze niszowy rynek, gdzie użytkowników dopiero przyby-

wa. W Bremie operator *car-sharingu* odniósł sukces: w 2010 roku jest około 5800 użytkowników – prywatnych i związanych z przedsiębiorstwami, którzy korzystają ze 140 pojazdów (zastępujących 1000 samochodów). Wiele miast europejskich musi zaczynać od początku, zatem zdobyte już przez innych doświadczenia mogą im być pomocne. Są także operatorzy, którzy mogą zaświadczyć, że prowadzenie usług *car-sharingu* może być zyskownym przedsięwzięciem. Oznacza to, że ci, którzy zaczynają, nie muszą przecierać nowych szlaków, a mogą skorzystać z doświadczeń innych.

Charakterystyka systemu *car-sharing*

Car-sharing zapewnia klientom pełną mobilność. Pojazdy w systemie są dostępne o każdej porze, na dzień lub terminy dłuższe. Następne systemy *car-sharingu* już powstają, a kolejne będą uruchamiane w najbliższych latach w wielu miastach europejskich.

Różni operatorzy proponują odmienne rozwiązania, ale podstawowe założenia są takie same: większość operatorów oferuje dostęp do pojazdów za pomocą tzw. inteligentnych kart (*smart-card*), ale funkcjonuje także dostęp elektroniczny. Połączenie z kodem PIN – podobnie jak w automatycznych maszynach (ATMs) – gwarantuje wysokie standardy bezpieczeństwa i niezawodności.

Algorytm korzystania z samochodu:

1. Klient

Kiedy zostaje się klientem usług *car-sharingu*, otrzymuje się osobisty numer PIN, kartę i broszurę z informacjami technicznymi, miejscami parkingów samochodowych etc. Rezerwacja samochodu jest łatwa, a pojazdy są dostępne bez przerwy.

2. Rezerwacja pojazdu

Samochody rezerwuje się przez telefon lub Internet przez całą dobę, 7 dni w tygodniu. Można zamawiać pojazd z wyprzedzeniem lub bezzwłocznie. U niektórych operatorów można wypożyczyć auto nawet na 1 godzinę. Większość operatorów *car-sharingu* oferuje różne typy pojazdów, do wyboru w zależności od celu podróży. Samochody są nowoczesne i przyjazne środowisku. Na stronach internetowych operatorów znajdują się wszelkie potrzebne informacje.

¹ Mgr, M.A. Geographer, Project Coordinator, Free Hanseatic City of Bremen, thomas.kirpal@umwelt.bremen.de

3. Dostępność samochodu

Pojazdy w systemie *car-sharingu* odbiera się ze specjalnych parkingów, zazwyczaj usytuowanych blisko osiedli mieszkaniowych. Klient otwiera samochód za pomocą karty dostępu (*smart-card*) lub odbiera klucze z automatycznych, inteligentnych przechowalni (*key managers*) na większych parkingach.

4. Jazda

W miejscach odbioru samochodów nie ma personelu. Kontroli stanu pojazdu dokonuje klient, który powinien zwrócić go w takim samym stanie.

5. Zwrot samochodu

Po zakończeniu podróży pojazd należy odwieźć na specjalne miejsce parkingowe. Wszystkie dane związane z podróżą (czas i przebieg) są zapisane i zostaną przesłane do centralnego rejestru. Co miesiąc wysyłana jest faktura, na której wyszczególnione są wszystkie podróże z uwzględnieniem detalicznych danych.

6. Koszt

Każdy operator ma swoje taryfy – można się z nimi zapoznać na stronach internetowych (np. w Niemczech: www.cambiocar.de). Ale łączą je zazwyczaj pewne wspólne cechy:

- niska opłata miesięczna,
- opłata uzależniona od przebiegu,
- opłata uzależniona od czasu.

Fot. 1. Karta dostępu do samochodu *smart-card*

Car-Sharing – co dla klienta?

Bez ubezpieczania i ukrytych kosztów

Koszty *car-sharingu* są przejrzyste i nie ma dopłat za ubezpieczenie, dodatkowych podatków etc., jak to bywa przy wypożyczaniu samochodów.

Korzyści finansowe

Łatwo można porównać koszty posiadania samochodu do korzystania z *car-sharingu*. Oceniając te pierwsze, nie można zapomnieć o opłatach za parkowanie, naprawy i inne konserwacje w serwisie, itp. Cena każdego przejazdu samocho-

dem w systemie *car-sharing* jest przejrzyste skalkulowana i opisana na fakturze. Jeśli nie potrzebujemy samochodu do codziennych dojazdów do pracy i średnio rocznie przejeżdżamy około 8 tys. – 10 tys. km lub mniej, to prawdopodobnie możemy oszczędzać pieniądze za pomocą *car-sharingu*. Szczegółowe porównanie zależy od konkretnych kosztów operatora *car-sharingu* i wysokości kosztów związanych z posiadaniem samochodu w różnych krajach. Jeżdżąc mniej – mniej wydajesz, co oznacza szansę na oszczędność.

Car-sharing – co dla społeczności?

Korzyści dla środowiska

Są trzy podstawowe korzyści dla środowiska:

- każdy pojazd w systemie *car-sharingu* zastępuje od 4 do 8 prywatnych samochodów. Ta oszczędzona na parkowaniu przestrzeń umożliwia odzyskanie przestrzeni miejskiej;
- płatność za wykonaną jazdę w systemie jest swego rodzaju zachętą rzadszego używania samochodu, a w zamian korzystania z transportu publicznego, roweru lub spaceru. Korzystający z systemu zawsze z rozważką dokonują wyboru środka transportu;
- zazwyczaj operatorzy *car-sharingu* oferują wybór różnych rodzajów pojazdów: od małych miejskich samochodów, przez średnie, rodzinne do vanów czy minibusów, by klienci mogli wybrać pojazd w zależności od potrzeby. Są to najczęściej najnowsze modele, a zatem ekonomiczne i przyjazne środowisku.

Mniej samochodów

Wydaje się, że we wszystkich miastach parkowanie należy do delikatnych, politycznych tematów. *Car-sharing* jest szansą dla miast – o wiele tańszą alternatywą w porównaniu do konieczności rozbudowy podziemnych parkingów, zatem wydaje się być bardzo potrzebny. Jako alternatywa do prywatnego posiadania pojazdu *car-sharing* oferuje usługę łatwo dostępną, z lokalizacjami rozproszonymi po mieście i z wyborem różnych samochodów.

Więcej opcji mobilności

Użytkownicy *car-sharingu* wykorzystują zazwyczaj różne możliwości poruszania się. Używają także częściej transportu publicznego. Badania przeprowadzone w Niemczech i Szwajcarii miały podobne wyniki: dawni właściciele samochodów zredukowali przebieg swoich podróży samochodowych o około 1000 do 1600 km rocznie i podwoili długość przejazdu komunikacją publiczną. Rezultat ten skutkuje konkretną redukcją zużycia energii emisji dwutlenku węgla i hałasu. Badania szwajcarskie wykazały obniżkę zużycia energii w indywidualnym transporcie o ok. 55%.

Bardziej wydajne pojazdy

Inne korzyści *car-sharingu* wynikają z używania bardziej ekonomicznych pojazdów i z faktu, że operatorzy zapewniają samochody ekologiczne, przyjazne środowisku. Wybierając odpowiadający nam model, np. małe miejskie auto, zazwy-

czaj o niższej emisji zanieczyszczeń, również mniej zanieczyszczamy środowisko. Samochody kombi będą odpowiednie na rodzinne wycieczki, a vany do podróży z dużą ilością bagażu. Reasumując: głównym skutkiem korzystania z *car-sharingu* jest mniej pojazdów na ulicach, mniejszy przebieg jazd samochodowych i większa wydajność transportu miejskiego.

Współdziałanie systemu *car-sharing* z transportem publicznym

Choć istnieje na rynku dopiero od 15 lat, *car-sharing* udowodnił swoją funkcję uzupełniania transportu publicznego. Kombinacja tych dwóch sposobów podróżowania stworzyła sytuację korzystną dla obydwu, gdyż są one silniejsze i bardziej wydajne razem niż oddzielnie. *Car-sharing* rozwija się szybciej i sprawniej, jeśli jest uzupełnieniem transportu miejskiego.

Fot. 2. Parking dla samochodów w systemie *car-sharing*

Zadania operatora transportu publicznego

Sporo miast w Niemczech, Szwajcarii, Włoszech, Austrii, Belgii i innych krajach zainicjowało współpracę pomiędzy operatorami transportu publicznego i *car-sharingu*. W wielu przypadkach współpraca ta polega na zachętach (ulgi w opłatach), jakie organizatorzy transportu publicznego oferują klientom korzystającym z obydwu środków transportu.

Wskazówki do udanej współpracy transportu publicznego z *car-sharingiem*:

- operatorzy obydwu usług muszą zapewniać usługi wysokiej jakości. Dzięki temu, organizatorzy transportu publicznego zagwarantują użytkownikom *car-sharingu*, że ich usługi będą sprawne i skuteczne, a samochód im potrzebny tylko w określonych sytuacjach.
- stacje *car-sharingu* mogą być zlokalizowane blisko przystanków komunikacji publicznej, aby ułatwić klientom dostęp do nich. Miasto Brema wymyśliło tzw. *mobil punkt* (punkt mobilności) jako miejsce, w którym łączą się trasy różnych środków transportu.

Fot. 3. Plakat promujący ideę *car-sharingu*

Rola informacji o systemie transportu

Ostatecznie, w celu zapewnienia jednolitej mobilności, najważniejszym jest, by informacje o różnych środkach transportu pojawiały się razem, były czytelne i rozmieszczone w całym mieście. Miejskie informacje na temat systemu transportu powinny być wyczerpujące (zawierać informacje o parkingach *car-sharingu*, parkingach publicznych, postojach taksówek, obszarach dla pieszych i ścieżkach rowerowych) i pełnić również funkcję poradnika na temat najlepszych możliwości podróżowania.

Nowoczesne zarządzanie parkingami zlokalizowanymi w sąsiedztwie centrum miasta wymaga innowacyjnych rozwiązań. Przestrzeń miejska jest zazwyczaj bardzo ograniczona i potrzebna także na tereny zielone, parkingi dla rowerów i poszerzenie chodników. Udowodniono, że *car-sharing* zmniejsza zapotrzebowanie na parkingi, niemniej jednak miejsca postojowe potrzebne do realizacji jego usług również zużywają przestrzeń publiczną.

Stworzone w Bremie miejsca zwane *mobil punkt* – oznakowane charakterystycznymi znakami rozpoznawczymi – mają na celu nie tylko promocję alternatywnych sposobów podróżowania, ale są także próbą rozwiązania problemu miasta z ograniczonym miejscem do parkowania.

Mobil punkt jest wynikiem współpracy Miasta Bremy – jako odpowiedzialnego za transport przedstawiciela władz publicznych i Zarządu Parkingów w Bremie (BrePark) – technicznie organizującego funkcjonowanie punktu, transportu publicznego oraz operatora *car-sharingu*.

Podstawową zasadą lokalizacji *mobil punkt* jest bliskość do przystanków transportu publicznego, stojaków na rowery i różnych tablic informacyjnych dotyczących podróżowania w mieście.

W oparciu o dobre doświadczenia potwierdzające użyteczność dwóch funkcjonujących *mobil punkt*, prowadzone są działania na rzecz tworzenia kolejnych.

Fot. 4. Oznaczenie „Mobil punkt”